

TIZENEGYEDIK FEJEZET

ÚTON A PUSZTULÁS FELÉ

A német megszállás előzményei

A MAGYARORSZÁG MEGSZÁLLÁSÁRA vonatkozó német döntés egy sor összetett politikai-katonai tényező eredője; ezek közül a „megoldatlan” zsidóprobléma, noha fontos volt, mégsem játszott döntő szerepet. Olaszország 1943 júliusában vált ki a tengelyszövetségből; a Vörös Hadsereg keleten feltartóztathatatlanul tört előre; Észak-Afrikában, Sziciliában és Dél-Olaszországban a nyugati szövetségesek sorozatos győzelmet arattak – mindez a Harmadik Birodalom vezetőit arra készítette, hogy mindenképpen biztosítsák kelet-európai szövetségeseik abszolút hűségét és engedelmességét. Különösen aggasztották őket a magyarországi politikai fejlemények, főként Kállay Miklós miniszterelnökségének második évében.

A németek jól tudták, hogy Kállay megpróbál – saját megbízottai és a semleges hatalmak közvetítése révén – kapcsolatot teremteni a nyugati szövetségesekkel. Bosszantotta őket, hogy Magyarország nem hajlandó teljes mértékben hozzájárulni a háborús erőfeszítésekhez. További olaj volt a tüzre, hogy a magyarok halogató taktikához folyamodtak, válaszul arra a gyakori sürgetésre, hogy gyors „megoldást találjanak a magyarországi zsidókérdésre”.

A magyar kormány ellenszegülése azután vált teljesen nyilvánvalóvá, hogy a második magyar hadsereg 1943 januárjában Voronyezsnél megsemmisítő vereséget szenvedett. Az összeomlást követően a kormány még erősebben követelte, hogy fegyveres erői maradványait vonják vissza az orosz frontról, és bízzák meg a magyar határok védelmével.

Kállay jobb légkört akart teremteni a nyugati szövetségesekkel folyó érdemi tárgyalásokhoz, s valószínűleg lelkiileg is fel akarta készíteni az országot a háborúból való esetleges kiválásra – ezért 1943-ban egy sor olyan intézkedést léptetett életbe, amelyek nyilvánvalóan bosszantották a németeket. Enyhített a cenzúrán, aminek következtében az ellenzéki sajtó és politikusok nyíltan, néha hangosan követelték a háborúból való kiválást; elismerte a Badoglio-kormányt; megpróbálta megtisztítani a külkép-